

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

4-2023

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Muassis: Farg'ona davlat universiteti.

“FarDU. Ilmiy xabarlar – Научный вестник. ФерГУ – Scientific journal of the Fergana State University” jurnali bir yilda olti marta elektron shaklda nashr etiladi.

Jurnal pedagogika, filologiya, tarix, falsafa, siyosat, kimyo, biologiya hamda geografiya fanlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnaldan maqola ko'chirib bosilganda, manba ko'rsatilishi shart.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yil 2-sentabrda 1109 raqami bilan ro'yxatga olingan.

Muqova dizayni va original maket FarDU tahririy-nashriyot bo'limida tayyorlandi.

Tahrir hay'ati

Bosh muharrir
Mas'ul muharrir

SHERMUHAMMADOV B.SH.
ZOKIROV I.I.

FARMONOV Sh. (O'zbekiston)	JEHAN SHAHZADAH NAYYAR (Yaponiya)	G'ULOMOV S.S. (O'zbekiston)
BEZGULOVA O.S. (Rossiya)	LEEDONG WOOK (Janubiy Koreya)	BERDISHEV A.S. (Qozog'iston)
RASHIDOVA S. (O'zbekiston)	A'ZAMOV A. (O'zbekiston)	KARIMOV N.F. (O'zbekiston)
VALI SAVASH YYELEK (Turkiya)	KLAUS XAYNSGEN (Germaniya)	CHESTMIR SHTUKA (Slovakiya)
ZAYNOBIDDINOV S. (O'zbekiston)	RAKETIN O. (Rossiya)	TOJIBOYEV K. (O'zbekiston)
AXTARIYEVA R. (Rossiya)		TURAYEV A. (O'zbekiston)

Tahririyat kengashi

IJTIMOIY GUMANITAR FANLARI BO'YICHA			
EGAMBERDIYEVA T. (O'zbekiston)	FarDU, p.f.d.prof.	MAMAJONOV M. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.b.f.d.dots.
XONKELDIYEV Sh. (O'zbekiston)	FarDU, p.f.d.prof.	KAXAROVA M (O'zbekiston)	FarDU, f.f.n.dots.
TOJIBOYEVA H. (O'zbekiston)	Ped.ilm.tad.instituti. p.f.d.(Dsc)	ISOMIDDINOV F. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.n.
O'RINOVA N. (O'zbekiston)	FarDU, p.f.n.dots.	SABIRDINOV A. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.d.prof.
USMONOV B. (O'zbekiston)	FarDU, p.f.d.	RAHIMOV Z. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.d.
DAVLYATOVA G. (O'zbekiston)	FarDU, p.f.n.	XOSHIMOVA N. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.b.f.d.dots.
G'OFUROV A. (O'zbekiston)	FarDU, i.f.d.prof.	MIRZAYEVA D. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.b.f.d.(PhD)
XONKELDIYEVA G. (O'zbekiston)	FarDU, i.f.d.prof.	ANIQ VA TABIIY FANLAR BO'YICHA	
HOLMATOV B. (O'zbekiston)	FarDU, i.f.n.	O'RINOV A.Q. (O'zbekiston)	FarDU, f.m.f.d.prof.
XAKIMOV N. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.d. dots.	KARIMOV Sh.T (O'zbekiston)	FarDU, f.m.f.d.dots.
ISOMIDDINOV M. (O'zbekiston)	FarDU, t.f.d.	OTAJONOV S. (O'zbekiston)	FarDU, f.m.f.d.prof.
USMONOV B. (O'zbekiston)	FarDU, t.f.d (DSc)	RASULOV R. (O'zbekiston)	FarDU, f.m.f.d.prof.
MAXMUDOV O. (O'zbekiston)	FarDU, t.f.d.dots	ONARQULOV K. (O'zbekiston)	FarDU, f.m.f.d.prof.
ALIMOVA N. (O'zbekiston)	FarDU, t.f.f.d.(PhD)	SHUHRATOV SH. (O'zbekiston)	FarDU, t.f.b.f.d.dots.
JO'RAYEV H. (O'zbekiston)	FarDU, t.f.d(PhD).dots.	ASQAROV I. (O'zbekiston)	AnDU, k.f.d.prof.
MAMATOV M. (O'zbekiston)	FarDU, t.f.d (PhD).prof.	IBRAGIMOV A.(O'zbekiston)	FarDU, k.f.d.prof.
AHRORQULOV A. (O'zbekiston)	FarDU, t.f.b.f.d(PhD)	MAMATQULOVA S. (O'zbekiston)	FarDU, k. f.b.f.d (PhD)
G'ANIYEV B. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.d.dots.	ABDUG'ANIYEV O. (O'zbekiston)	FarDU, g.f.d.(DSc)
MAMAJONOV A. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.d.prof.	AXMADALIYEV Yu. (O'zbekiston)	FarDU, g.f.d.prof.
ISKANDAROVA Sh. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.d.prof.	YULDASHEV G. (O'zbekiston)	FarDU, q.x.f.d.prof.
SHUKUROV R. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.n.dots.	ISAG'ALIYEV M. (O'zbekiston)	FarDU, b.f.d.prof.
YULDASHEVA D. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.doktori.	SHERALIYEV B. (O'zbekiston)	FarDU, b.f.d.(PhD).
UMAROVA N. (O'zbekiston)	FarDU, f.f.doktori.	SHERMATOV M. (O'zbekiston)	FarDU, b.f.n. dots.

Muharrir: Sheraliyeva J.

Tahririyat manzili:

150100, Farg'ona shahri, Murabbiylar ko'chasi, 19-uy.
Tel.: (0373) 244-44-57. Mobil tel.: (+99891) 670-74-60
Sayt: www.fdu.uz. Jurnal sayti

Bosishga ruxsat etildi:

Qog'oz bichimi: - 60x84 1/8

Bosma tabog'i:

Ofset bosma: Ofset qog'oz.

Adadi: 10 nusxa

Buyurtma №

FarDU nusxa ko'paytirish bo'limida chop etildi.

Manzil: 150100, Farg'ona sh., Murabbiylar ko'chasi, 19-uy.

Farg'ona, 2023.

YOSHLAR MA'NAVIYATINI YUKSALTIRISHDA HUQUQIY TA'LIM-TARBIYA VA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARNING O'RNI

РОЛЬ ПРАВОВОГО ПРОСВЕЩЕНИЯ И СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ В ПОВЫШЕНИИ МОРАЛЬНОГО ДУХА МОЛОДЕЖИ

THE ROLE OF LEGAL EDUCATION AND THE MEDIA IN BOOSTING YOUTH MORALE

Ikramov Ravshan Aktamovich

Ikramov Ravshan Aktamovich

— Chirchiq davlat pedagogika universiteti Gumanitar fanlar fakulteti dekani, yu.f.n. dotsent.

Annotatsiya

Ushbu makolada huquqiy ta'lim-tarbiya demokratik davlat va fuqarolik jamiyati barpo etish va mustahkamlashning asosiy omili va garovi ekanligi ilmiy tahlil qilingan. Jumladan aholining huquqiy bilimi, madaniyati va ma'naviyati qancha yuksak bo'lsa, huquqiy davlat ham shuncha kuchli bo'lishi haqida so'z yuritiladi. Bundan tashqari axborot kommunikatsiya texnologiyalarining jamiyatning turli jabhalariga kirib borishi jarayonida manaviy taxdidlarning salbiy oqibatlari va ularni oldini olishda ommaviy axborot vositalarni o'rni kabi masalalar ham yoritilgan.

Аннотация

В данной статье научно проанализировано, что правовое образование является главным фактором и залогом построения и укрепления демократического государства и гражданского общества. В частности, говорится, что чем выше правовые знания, культура и духовность населения, тем крепче будет правовое государство. Кроме того, освещаются такие вопросы, как негативные последствия моральных угроз и роль средств массовой информации в их предотвращении при проникновении информационно-коммуникационных технологий в различные сферы жизни общества.

Annotation

This article scientifically analyzes that legal education is the main factor and guarantee of building and strengthening a democratic state and civil society. In particular, it is said that the higher the legal knowledge, culture and spirituality of the population, the stronger the rule of law will be. In addition, issues such as the negative consequences of moral threats and the role of the media in preventing them when information and communication technologies penetrate into various spheres of society are highlighted.

Kalit so'zlar: demokratik davlat, huquqiy ta'lim, fuqarolik jamiyati, qonun ustuvorligi, huquqiy savodxonlik, axborot texnologiyalari, "ommaviy madaniyat", televedenie, matbuot, internet, ma'naviyat, axborotlashgan jamiyat.

Ключевые слова: демократическое государство, правовое образование, гражданское общество, правовое государство, правовая грамотность, информационные технологии, «народная культура», телевидение, пресса, Интернет, духовность, информационное общество.

Key words: democratic state, legal education, civil society, rule of law, legal literacy, information technology, "folk culture", television, press, Internet, spirituality, information society.

KIRISH

Huquqiy davlat sari qadam qo'yayotgan ekanmiz, talaba yoshlarimiz qonunlarni, davlat boshqaruvidagi ulkan o'zgarishlarni, inson, fuqarolarga berilgan erkinliklarni mukammal bilishlari kerak. Bu esa o'z navbatida fuqarolik jamiyatini qurishda, islohotlarni amalga oshirishda ulardan o'z huquqlarini, erkinliklarini, burchlarini bilibgina qolmasdan, balki ularni amalda qo'llay bilishlarini ham talab qiladi. Mamlakatimizda fuqarolik jamiyatini barpo etish va mustahkamlash, demokratik islohotlarni **chuqurlashtirish**, uning qonuniy zaminlari, huquqiy asoslarini takomillashtirish, fuqaroning siyosiy-huquqiy faolligiga, onglik, bilimdonlik darajasiga uzviy aloqadorlikdadir. Bugungi kunga kelib yurtimizda huquqiy bilim va madaniyatga bo'lgan talab va ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Darhaqiqat, aholining huquqiy bilimi, madaniyati va ma'naviyati qancha yuksak bo'lsa, huquqiy davlat ham shuncha kuchli bo'ladi, mustaqilligimiz mustahkamlanib, barqarorlashib boraveradi. Huquqiy davlatda yashovchi xar bir shaxs jamiyat belgilagan, davlat qabul qilgan qonunlarni, mavjud **xuquqiy** mezonlarni bilmasdan turib ma'naviy - axloqiy etuklikka erisha olmasligi haqidagi qoidalar hozirda o'z ifodasini topmoqda. Huquqiy bilim va madaniyat millat etukligi va inson barkamolligining eng muhim omillaridan biridir. Huquqiy bilim va

madaniyatni shakllantirish oiladan boshlansada, asosan ta'lim muassasalarida nazariy va amaliy jihatdan o'rgatiladi, rivojlantiriladi, barqarorlashtiriladi. «Ta'lim inson shaxsini to'la barkamol qilishga va inson xukuqlari xamda asosiy erkinliklariga nisbatan hurmatni kuchaytirishga qaratilmog'i lozim» - deb xalkaro xujjatlarda bekorga e'tirof etilmagan. Inson huqukiy jihatdan qancha chuqur bilimdon, yuksak xuquqiy madaniyatli va ma'naviyatli bo'lsa ma'rifiy mafkuraviy jihatdan shunchalik mukammal shakllangan bo'ladi. Ana shu mafkuraviy omilga bevosita bog'liq ravishda jamiyat tarakqiyoti tezlashadi, millat g'oyaviy-siyosiy jihatdan o'sib, etilib, takomillashib boradi. Yosh avlodning ilmiy - madaniy saviyasi, bilimdonlik darajasi, dunyoqarashi va tafakkuri o'zining rivojlanish holatiga qarab dunyoviy mezonlarga to'la javob beradigan bo'ladi.

NATIJA VA MUHOKAMA

Huquqiy davlatning asosiy belgisi barcha fuqarolarning qonun oldida tengligi, Konstitutsiya va qonunlarning ustunligi ta'minlanishidir. Konstitutsiya va qonunlarning ustunligi prinsipi shuni anglatadiki, bunda barcha joriy qonunlar va me'yoriy-huquqiy hujjatlar Konstitutsiya asosida va unga muvofiq bo'lishi talab etiladi. Ulug' bobokalonimiz Amir Temur aytganlariday: Qaerda qonun hukmronlik qilsa, shu erda erkinlik bo'ladi. Bundan tashqari huquqiy madaniyat, jamiyatning qonunchilik darajasi, mavjud qonunlardan aholining xabardorlik darajasi, xalqning huquq normalariga rioya qilishi va ularni bajarmagan shaxslarga nisbatan murosasiz bo'lishi masalalari xam muhim jixat hisoblanadi.

Huquqiy madaniyatni targ'ib qilishda esa ommaviy axborot vositalari o'rni beqiyosdir. Hozirgi kunda ommaviy axborot vositalari (keyingi o'rinlarda OAV) insoniyat hayotining barcha jabhalari bilan uzviy bog'lanib ulgurgan. Globallashuv jarayoni shiddat bilan kechayotgan ayni paytda har qanday ommaviy axborot vositasining jahon axborot makonida o'z o'rniga ega bo'lishi, shu bilan bir qatorda taraqqiy topishi uning oldida turgan eng asosiy vazifalardan biri sanaladi. SHu tufayli bugungi dunyoni, uzoq-yaqinda yashayotgan odamlarning hayotini ommaviy axborot vositalarisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Ayni paytda axborot texnologiyalari jamiyat taraqqiyotining turli sohalariga jadal kirib bormoqda. Har qanday jarayonning yaxshi va yomon tomonlari bo'lganidek, jamiyatni axborotlashtirishning ham ijobiy hamda salbiy jihatlari mavjud. Ma'lumki, axborot xurujining asosiy nishoni, ob'ekti yoshlar hisoblanadi. Ular birinchi navbatda yoshlarni o'z domiga tortishga qaratilgan. Bunday xatarlar, boshqa soha vakillari qatori, ommaviy axborot vositalari oldiga ham yangi-yangi talablarni qo'yib, jurnalistlar mas'uliyatini kuchaytirishni taqozo etadi. Binobarin, yoshlar muammolari bilan nafaqat, ommaviy axborot vositalari, balki butun bir tizim shug'ullanmoqda, lekin shunga qaramasdan, yoshlarning yovuz niyatliqlar tuzog'iga tushib qolayotganligi, "ommaviy madaniyat" sari talpinayotganligi kishida haqli ravishda xavotir uyg'otmoqda.

Jaxon axborot makonining globallashuvi ayni sharoitida inson ongi, kalbi, milliy mentaliteti, sog'lom e'tikodi, vatanparvarlik va fidoyilik tuyg'ularining kamol topishiga salbiy ta'sir kursatishi mumkin bulgan g'oyaviy-mafkuraviy, axborot taxdidlari ta'siri sezilmokda. Bugungi globallashuv sharoitida axborotga bulgan talab tobora kuchayib bormokda. Vayronkor ruhdagi kuchlar turli vositalar bilan yoshlarning qiziquvchanligi, beqarorligidan foydalanib qolishga urinmoqda. Shu o'rinda, yoshlarda "fikrga qarshi fikr, g'oyaga qarshi g'oya, jaholatga qarshi ma'naviyat bilan kurashish har qachongidan ko'ra muhim ahamiyat kasb etmoqda". Muayyan natijaga erishish uchun ularda, avvalo, o'z-o'ziga ishonch hissini uyg'otish kerak. O'ziga ishongan kishida yaxshilikka intilish va yomonlikni rad etish, unga qarshi kurashish tuyg'usi paydo bo'ladi. Bu tuyg'u ularda sog'lom tafakkurni shakllantiradi. Insonlarga, davlatga, jamiyatga va kelajakka bo'lgan ulkan mehrni uyg'otadi. Pirovard natijada, yoshlarda mafkuraviy g'animlar bilan g'oyaviy kurashga kirishish ishtiyoqi shakllanadi.

Mavjud muammoning yana bir jihati - bu globallashuv sharoitida axborot xurujlarining yashin tezligidek kirib kelishidir. Tan olish kerak, bugun jahon yagona axborot maydoniga

SIYOSAT

aylanib ulgurdi. Istaymizmi-yo'qmi, biz bu jarayonning faol ishtirokchilari sifatida har bir voqea-hodisani kuzatib borish imkoniga egamiz. Afsuski, axborot har doim ham ezgulikka, bunyodkor g'oyalarga xizmat qilayotgani yo'q. Ba'zan ana shu vosita muayyan vayronkor siyosiy kuchlar, jinoyatchilar, terrorchilar qo'lidagi qurolga aylanib, ayniqsa, yoshlar ongi va qalbini nishonga olmoqdaki, undan butunlay himoyalaniish imkoniyatlari tobora kamayib bormokda. Shuning uchun ham ko'plab mamlakatlar o'z manfaatlariga zid tarzda shu kabi axborotlarga nisbatan aholida immunitet hosil qilish maqsadida OAVning ta'sir kuchini to'g'ri o'zanga solish yo'lini tanlamoqdalar.

Shuning uchun ham axborot texnologiyalar orqali jamiyatimizga o'rnashib olayotgan "ommaviy madaniyat"ning zararli ta'siridan yoshlarni himoya qilish masalalari tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ularning echimini topishda ijod ahli, xususan, ommaviy axborot vositalari xodimlari oldida turgan vazifalar ko'lami keng. Negaki, milliy ruhimiz va tabiatimizga yot bo'lgan ana shunday "madaniyat" namunalarini faqat tanqid va inkor etish yoki ta'qiqlash bilan biron natijaga erishib bo'lmaydi. Bunday xatarlardan yoshlar ongini himoyalash, ma'naviy bo'shliqqa yo'l qo'ymaslik uchun, avvalo, ezgu insoniy g'oyalar va yuksak mahorat bilan yaratilgan ijodiy mahsulotlar xalqimizga taqdim etilishi lozim. Shu ma'noda, OAV faoliyati muhim o'rin tutadi. O'z navbatida OAVning axborotni o'quvchiga qiziqarli ko'rinishda taqdim etish usullarini ham isloh qilish zarur. Negaki, yoshlar psixologiyasida ko'proq tasvirga o'chlik kuzatiladi. SHu nuqtai nazardan yoshlar auditoriyasiga mo'ljallangan axborotlarda nozik did bilan ishlangan dizayn, mavzuga mos, kishi e'tiborini o'ziga jalb etadigan surat va lavhalardan foydalanish talab etiladi. SHunday ekan, ommaviy axborot vositalari o'z zimmalaridagi bu mas'uliyatli vazifani astoydil ado etishdan charchamasliklari kerak.

Xolis va haqiqiy axborotni tarqatish, axolining, birinchi navbatda, yoshlarning axborotga bo'lgan extiyojini qondirish xar qachongidan ko'ra dolzarb axamiyat kasb etmoqda. Axborot xuruji avj olgan bir paytda atrofda sodir bo'layotgan vaziyat xakida xaqqoniy ma'lumotlarga ega bo'lish, xar qanday noxolis axborotlar zamirida yot va buzg'unchi g'oyalar mavjudligini aholiga va avvalo yoshlarimizga tushuntirishda ommaviy axborot vositalarining o'rni va ta'sirining beqiyosligi bizga malum.

Yoshlar davlatimiz istiqboli, umid yulduzidir. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan barcha yangilanishlar, islohotlar, bunyodkorliklardan ko'zda tutilgan maqsadlar zamirida ham, avvalo, ularning manfaatlar mujassam. Yurtimizning turli hududlarida barpo etilayotgan muhtasham ta'lim muassasalari, musiqa maktablari, sport inshootlari va boshqa yaratilayotgan imkoniyatlarning barchasi farzandlarimizning jismonan sog'lom, ma'naviy yuksak bo'lib kamol topishiga qaratilgan. Bunga javoban yoshlarimiz erishayotgan yutuqlar ham oz emas. Biroq shu bilan birga, axborotlashtirish tizimidagi ulkan yangilik va o'ziga xos "portlash effekti" yoshlarni o'z atrofiga o'rab ulgurmoqda. Eng zamonaviy OAV turi - internet-jurnalistikasi tobora rivojlanmoqda. Ma'lumotlarga qaraganda, mamlakatimiz hududi uchun mo'ljallangan "uz" domeni tizimida minglab faol saytlar ro'yxatdan o'tgan. Xuddi shuningdek, global tarmoqda bevosita yoshlarning bilim doirasi, dunyoqarashining kengayishi, o'zaro muloqot olib borishiga qaratilgan bir kabi qator saytlar faoliyat olib bormoqda. SHunday ekan, sohaning huquqiy asoslarini yanada mustahkamlash internet tizimida ish olib borishning muhim omildir.

Shunga qaramay, axborot xurujini tashkil etuvchi va tarqatuvchi asosiy maydon - bu internet tarmog'i ekanligi bugun hech kimga sir emas. Tabiiyki, yoshlar katta avlodga nisbatan internet tarmog'ining eng ko'p foydalanuvchi qatlamidir. Lekin, zamonaviy jamiyatda esa asosiy tarmoq hisoblangan internetdan voz kechish yoki uni umuman inkor etish ham mumkin emas. OAV da G'arb madaniyatiga taalluqli ba'zi ko'rsatuv va saytlar ham borki, ular mutlaqo axloqqa zid. Bunday axborot yoshlarimiz xulqi va dunyoqarashiga salbiy ta'sir qilishi aniq. Ayni o'rinda yana bir fikrni aytib o'tish joiz, «oynai jahon» seriallar bilan to'lib-toshgani, bizningcha, ijobiy hol emas. Chunki yoshlar asosiy vaqtini shu

seriallarni ko'rishga sarflashi ta'lim sifatiga ta'sir qilmay qolmaydi albatta. Darvoqe, gazeta va jurnal sahifalarida chop etilayotgan axborot hamda ma'lumotlarning mazmunan sayozligi ham yoshlarimiz tafakkuriga salbiy ta'sir ko'rsatadi. SHuning uchun ham ma'naviy boy, barkamol shaxsni shakllantirish uchun ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tubdan o'zgartirish, uning mazmunini boyitish, samarali usullarni izlab topish hamda hayotga tatbiq etish muhim. Bu yo'lda barchamiz chuqur mas'uliyatni his etgan holda faqat oldinga intilishimiz lozim.

Hayotni ham ommaviy axborot vositalarisiz tasavvur qilish qiyin bo'lgan hozirgi sharoitda internet yoshlar uchun asosiy axborot manbaiga aylanmoqda. Afsuski, "dunyo o'rgimchak to'ri" deb ataluvchi Internet tarmog'ida qo'poruvchilik harakatlari ham amalga oshirilmoqda. Bunda qanday yo'l tutgan ma'qul, degan savol tug'ilishi tabiiy albatta. Mafkuraviy jarayonlar globallashib borayotgan bugungi kunda ohanrabo singari o'ziga rom etib, chalg'itayotgan axborot xurujlaridan himoyalaniishning eng maqbul yo'li - fuqarolarimiz, ayniqsa, yoshlarimizda internetdan foydalanish madaniyatini shakllantirishdir. Internetni cheklab qo'yish yoki axborot olishni ta'qiqlash bilan muammo hal bo'lmaydi. Demak undan unumli foydalanish ayni maqsadga muvofiqdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Hozirda har bir axborot chegara bilmaslik xususiyatiga ega ekan, ongi va dunyoqarashi endigina shakllanayotgan yosh avlodning ma'naviy olami daxlsizligini asrash ko'pchilikni o'ylantirishi, bugungi kunning dolzarb masallaridan biridir. Yoshlarda g'oyaviy-mafkuraviy immunitetni shakllantirish jarayoni zamonning bugungi talablari xamda anik chora-tadbirlar asosida, respublika ta'lim tizimining barcha boskichlarida, ommaviy axborot vositalari faoliyati davomida muntazam va uzluksiz olib borilishi darkor. Zero yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishda ommaviy axborot vositalari o'rnini xech qaysi kuch egallay olmaydi.

Huquqiy madaniyatning yuqori darajada bo'lishi huquqiy davlatning o'ziga xos xususiyatidir. Bozor iqtisodiyotini shakllantirish sharoitida huquqiy madaniyatni oshirish muhim ish hisoblanadi. Shu bilan birga, huquqiy madaniyat saviyasi qabul qilingan qonunlar soni bilan emas, balki ushbu qonunlarning barcha darajalarda ijro etilishi bilan belgilanadi. Ushbu muhim ishda odamlarda qonunlarga va normativ-huquqiy hujjatlarga nisbatan chuqur hurmat hissini tarbiyalash alohida ahamiyatga egadir. Zero, huquqiy normalar odamlar ongiga singgan va ular orqali amal qilgan taqdirdagina yashaydi va ro'yobga chiqadi.

Yuqoridagi fikrlardan yaqqol ko'rinib turibdiki, huquqiy davlat va huquqiy madaniyat – o'zaro uzviy bog'liq. Aholining huquqiy savodxonligini yildan-yilga oshirib borish huquqiy davlat qurishning eng muhim omilidir. Shuningdek, huquqiy ta'lim-tarbiya demokratik davlat va fuqarolik jamiyati barpo etish va mustahkamlash uchun juda muhim. Chunki ta'lim - tarbiyani isloh, qilmasdan, huquqiy madaniyat, huquqiy ma'naviyat va ma'rifat yutuqlarini kishilar ongiga etkazmasdan turib komil insonni shakllantirib bo'lmaydi.

Jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish uchun hayotga tatbiq etishda mahalliy davlat hokimiyati organlari bilan aloqalar yo'lga qo'yilgan. Hamkorlik ta'lim muassasalari orqali amalga oshirilmokda. Ularning ish rejalarida mahalliy sud, prokuratura va ichki ishlar organlari bilan hamkorlikda olib boriladigan tadbirlar belgilangan. Bundan tashqari yoshlar tarbiyasi bo'yicha qo'shma ish rejaları ishlab chiqilib, shu asosda tadbirlar tashkil etilmoqda. Davlatimizda oliy o'quv yurtlari va boshqa ta'lim muassasalarida huquqiy ta'lim va huquqiy tarbiya olib borilishi nazarda tutuvchi o'quv dasturlari hamda normativ va o'kuv-uslubiy mezonlar ishlab chiqilgan. Bularning barchasi yoshlarning huquqiy ongini shakllanishiga, ularni jamiyat talablariga, davlatning qonun-qoidalariga, milliy urf - odatlarimiz va kadriyatlarimizga chuqur xurmat-extiromli bo'lishga o'rgatish huquqiy ta'lim-tarbiyaning asosiy maqsadlaridan biridir.

Qolaversa, O'zbekiston Respublikasi Adliya Vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Davlat matbuot qo'mitasi va boshqa manfaatdor tashkilotlar bilan birgalikda yuridik adabiyotlarni nashr

SIYOSAT

etish ishlarini muvofiqlashtirish va chop etilayotgan adabiyotlarning sifatini yaxshilash bo'yicha ishlar olib borilmokda. Chunki huquqiy ta'limning asosini yuridik adabiyotlar tashkil etadi.

Shularni xisobga olgan holda, jamiyat taraqqiyoti yo'lida huquqiy ta'lim-tarbiyani yuksaltirish borasidagi quyidagi taklif-mulohazalarni bildirib o'tsak maqsadga muvofiq bo'lardi:

Birinchidan, ta'lim muassasalarini huquqshunos mutaxassislar bilan ta'minlashda ayrim muammolar mavjud. Bu masalani hal etish uchun oliy o'kuv yurtlari bilan hamkorlikni kuchaytirish va ularni bitirgan mutaxassislarni muassasalarga jalb qilish mexanizmini shakllantirish zarur.

Ikkinchidan, huquqiy ta'lim - tarbiyaga oid o'qituvchilar uchun metodik ko'llanmalar biroz kamroq. O'qituvchilarning mashg'ulotlarni samarali tashkil etishlari uchun zarur metodik qo'llanmalarni shu soxaning etuk olimlari, xuquqshunoslar va tajribali huquqshunos o'qituvchilarni jalb qilgan xolda yaratish lozim.

Uchinchidan, huquqni muhofaza qiluvchi idoralar bilan ta'lim muassasalari hamkorligida o'quvchilar, talabalar o'rtasida huquqiy tarbiyaviy tadbirlar uyushtirilmokda. Lekin, bu tadbirlarda o'quvchilarning, talabalarning o'z mustaqil fikrlari va tashabbuslari bilan qatnashuviga kam e'tibor qaratilmokda.

To'rtinchidan, gazeta va jurnallarda pedagoglar, o'quvchilar va talabalarning huquqiy mavzularda maqolalar bilan chiqishlari etarli darajada deb bo'lmaydi. SHuning uchun ilg'or ish tajribasiga ega va iqtidorli yoshlarning huquqiy mavzularda gazeta va jurnallarda maqolalar bilan ishtirokini ko'paytirish zarur.

Beshinchidan, huquqiy ta'lim-tarbiya mavzularida huquqni muhofaza qiluvchi idoralar va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlikda targ'ibot guruxlari faoliyatini kuchaytirish zarur.

Demak biz faqatgina, xuquqiy ta'lim-tarbiya sohasidagi amalga oshirilgan yutuqlar bilan faxrlanib, g'ururlanib qolmasdan, bu borada qiladigan ishlarimiz, bartaraf etishimiz kerak bo'lgan kamchiliklar xam mavjudligini unutmasligimiz kerak. Darhaqiqat huquqiy ta'lim-tarbiya - fukarolik jamiyatining asosiy omili va yuksak garovidir. Huquqiy davlat barqarorligining huquqiy asosi – jamiyatda fuqarolarning irodasiga, ularning huquq va erkinliklarining himoyalanganligiga asoslangan qonuniylik va huquqiy tartibotning mustahkamligidir.

HULOSA

Yuqorida bildirilgan fikrlarga xulosa tariqasida shuni ta'kidlash lozimki, mamlakat ravnaqi, uning ertangi porloq kelajagini yaratadigan yoshlar qalbiga milliy qadriyatlar, xalqimizning boy tarixi va ma'naviy merosi an'analarini chuqur singdirib, ularni vatanparvarlik, fidoiylilik hamda umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash har bir o'qituvchi, har bir ota-ona qolaversa, har bir fuqoraning burchi. Hayotning o'zi, taraqqiyot qonuniyatlari, erishilgan marralar, istiqboldagi maqsad va vazifalar huquqiy demokratik islohotlarni qat'iyat bilan davom ettirishni taqozo etmoqda. Biz hech qachon hech kimdan kam bo'lmaganmiz, kam emasmiz, kam bo'lmaymiz ham! Yoshlar, qaysi sohada bo'lmasin, zamonaviy bilimlarni egallashga, ilm cho'qqilarini zabt etishga, eng ilg'or texnika va texnologiyalarni jilovlashga bel bog'lar ekan, avvalo, ana shu da'vatga tayanib ish ko'rish ayni muddaodir. Buning uchun imkoniyatlar etarli, faqat har birimiz bu ma'suliyatni chuqur his etib, kuch-g'ayratimizni safarbar etishimiz lozim.

ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson ma'nfaatlari ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24-yiliga bag'ishlangan tantanali marosimidagi ma'ruzasi. Toshkent: O'zbekiston, 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH. Mirziyoevning 2018 yil 5 iyundagi "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-3775-sonli qarori.
3. Mirziyoev SH.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, "O'zbekiston", 2022.
4. 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi. – Toshkent: Ma'naviyat, 2017.
5. Ochildiev A. Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. -T.: «Muxarrir», 2009.
6. Umarov B. Globallashuv ziddiyatlari. – T.: "Ma'naviyat", 2006.
7. Inson huquqlari bo'yicha butun jahon deklaratsiyasi. – T., 1948 yil, 10 dekabr.
8. Tadjixanov U., Saidov A. Huquqiy madaniyat nazariyasi. T.1. – T.: IIV Akademiyasi, 1998.